

**RAAD VAN
DE EUROPESE UNIE**

**Brussel, 25 juni 2012 (26.06)
(OR. en)**

11855/12

**COHOM 163
PESC 822
COSDP 546
FREMP 100
INF 110
JAI 476
RELEX 603**

RESULTAAT BESPREKINGEN

van: het secretariaat- generaal

d.d.: 25 juni 2012

nr. vorig doc.: 11417/12

Betref: Mensenrechten en democratie: Strategisch EU-kader en EU-actieplan

Voor de delegaties gaat hierbij een bundel die de volgende, op 25 juni 2012 door de Raad aangenomen documenten omvat: conclusies van de Raad over mensenrechten en democratie (BIJLAGE I), het strategisch EU-kader voor mensenrechten en democratie (BIJLAGE II) en een EU-actieplan inzake mensenrechten en democratie (BIJLAGE III).

Conclusies van de Raad over mensenrechten en democratie

1. Wijzend op de vastbeslotenheid van de EU om mensenrechten en democratie in de hele wereld te bevorderen, neemt de Raad vandaag een strategisch EU-kader voor mensenrechten en democratie aan als richtsnoer voor de werkzaamheid van de EU tijdens de komende jaren. Tevens neemt de Raad een actieplan voor mensenrechten en democratie aan met het oog op de uitvoering van het strategisch kader.
2. De Raad onderstreept dat een speciale vertegenwoordiger van de EU (SVEU) voor de mensenrechten belangrijk is om de dimensies doelmatigheid en zichtbaarheid van het EU-mensenrechtenbeleid te verstevigen, en kijkt uit naar een spoedige aanwijzing van die speciale vertegenwoordiger van de EU.
3. De Raad streeft in dit verband naar nauwe samenwerking met het Europees Parlement en de Europese Commissie, en een geest van echt partnerschap met het maatschappelijk middenveld.
4. De EU wil op het gebied van mensenrechten en democratie samenwerken met partners, multilaterale fora, en internationale organisaties.

Strategisch EU-kader voor mensenrechten en democratie

Mensenrechten in het gehele EU-beleid

De Europese Unie is gegrondvest op een gezamenlijk streven om vrede en stabiliteit te bevorderen en om te bouwen aan een wereld waarvan eerbiediging van de mensenrechten, de democratie en de rechtsstaat de fundamenteen zijn. Alle aspecten van het interne en externe beleid van de Europese Unie worden door deze beginselen geschraagd.

Mensenrechten zijn wettelijke normen die algemeen toepasselijk zijn. Democratie is een universele aspiratie. In de hele wereld willen vrouwen en mannen in vrijheid, waardigheid en veiligheid leven in open en democratische samenlevingen die door de mensenrechten en de rechtsstaat worden geschraagd. Duurzame vrede, ontwikkeling en welvaart zijn alleen mogelijk wanneer zij zijn gegrondvest op eerbiediging van de mensenrechten, de democratie en de rechtsstaat.

Eerbiediging van de mensenrechten en democratie kunnen echter niet als vanzelfsprekend worden beschouwd. Het universele karakter ervan wordt op grond van culturele verschillen in twijfel getrokken. Moderne informatie- en communicatietechnologieën faciliteren weliswaar de vrije uitwisseling van informatie tussen personen, maar hebben ook de dwingende macht van autoritaire staten aanzienlijk vergroot.

De EU is zich van deze uitdagingen bewust, en is vastbesloten zich er nog meer voor te beijveren dat het genot van de mensenrechten voor iedereen verwezenlijkt wordt. De EU zal haar volle gewicht in de schaal blijven leggen voor pleitbezorgers van vrijheid, democratie en mensenrechten in de hele wereld.

Het bevorderen van de universaliteit van de mensenrechten

De EU bevestigt haar gehechtheid aan de bevordering en bescherming van alle rechten van de mens, zowel burgerlijke en politieke als economische, sociale en culturele rechten. De EU roept alle staten op de bepalingen van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens toe te passen en de belangrijkste internationale mensenrechtenverdragen, met inbegrip van basisverdragen inzake arbeidsrechten en regionale instrumenten inzake mensenrechten, te bekrachtigen en uit te voeren. De EU zal iedere poging om afbreuk te doen aan de eerbiediging van de universaliteit van de mensenrechten veroordelen.

De gezamenlijke mededeling van de Europese Commissie en de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid, getiteld "*Een centrale plaats voor mensenrechten en democratie in het externe optreden van de EU - voor een meer doeltreffende aanpak*", waarin het effect van het beleid tot dusver wordt geëvalueerd en er terreinen voor verdere actie worden voorgesteld, is een welkome bijdrage tot de ontwikkeling van een EU-strategie voor de mensenrechten om deze doelstellingen door middel van haar externe optreden dichterbij te brengen.

Het nastreven van samenhangende doelstellingen

Artikel 21 van het Verdrag betreffende de Europese Unie bevestigt dat de EU vastbesloten is om met al haar externe maatregelen de mensenrechten en de democratie te bevorderen. De inwerking-treding van het EU-Handvest van de grondrechten en het vooruitzicht van de aanvaarding door de EU van de rechtsmacht van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens via haar toetreding tot het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, onderstrepen dat de EU op alle gebieden geëncmitteerd is aan de mensenrechten. Binnen hun eigen grenzen willen de EU en haar lidstaten op het gebied van eerbiediging van de mensenrechten een voorbeeldfunctie vervullen. Buiten hun grenzen is het bevorderen en bepleiten van de mensenrechten en de democratie een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de EU en haar lidstaten.

De EU tracht mensenrechtenschendingen wereldwijd te voorkomen en ervoor te zorgen dat, waar schendingen plaatsvinden, slachtoffers toegang hebben tot de rechter en over rechtsmiddelen beschikken, en de verantwoordelijken rekenschap moeten afleggen. Daartoe zal de EU haar inspanningen voor de bevordering van de mensenrechten, de democratie en de rechtsstaat in alle aspecten van het externe optreden opvoeren. Zij zal overgaan tot het versterken van haar capaciteit en haar mechanismen voor vroegtijdige waarschuwing en voor het voorkomen van crises die schendingen van de mensenrechten met zich mee kunnen brengen. Zij zal nauwer samenwerken met partnerlanden, internationale organisaties en het maatschappelijk middenveld, en werk maken van nieuwe partnerschappen om zich aan veranderende omstandigheden aan te passen. De EU zal de werkzaamheden die zij met partners wereldwijd verricht om de democratie te ondersteunen, intensiveren; het gaat hier met name om de ontwikkeling van een echt en geloofwaardig verkiezingsproces, en representatieve en transparante democratische instellingen die ten dienste staan van de burger.

Mensenrechten in alle onderdelen van het externe beleid van de EU

De EU zal de mensenrechten bevorderen op alle gebieden van haar externe optreden, zonder uitzondering. Meer bepaald zal zij de bevordering van de mensenrechten integreren in de sectoren handel, investeringen, technologie en telecommunicatie, internet, energie, milieu, maatschappelijk verantwoord ondernemerschap en ontwikkelingsbeleid, alsmede in het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid, de externe dimensies van het werkgelegenheids- en het sociaal beleid en de ruimte van vrijheid, veiligheid en recht, met inbegrip van het terrorismebestrijdingsbeleid. Op het gebied van ontwikkelingssamenwerking zal een op mensenrechten gebaseerde aanpak worden gevolgd om ervoor te zorgen dat de EU zich harder inspant om partnerlanden te helpen bij het nakomen van hun internationale verplichtingen op het gebied van de mensenrechten.

Het uitvoeren van EU-prioriteiten inzake mensenrechten

De EU zal blijven opkomen voor vrijheid van mening en van meningsuiting en voor vrijheid van vereniging en van vergadering, al dan niet online; zonder deze rechten is er immers geen sprake van democratie. Zij zal zich inzetten voor vrijheid van godsdienst of overtuiging, zij zal alle vormen van discriminatie bestrijden door discriminatie op grond van ras, etnische herkomst, leeftijd, geslacht of seksuele geaardheid tegen te gaan, en zij zal ijveren voor de rechten van kinderen, personen die tot minderheden behoren, inheemse volken, vluchtelingen, migranten, en personen met een handicap. De EU zal blijven opkomen voor de rechten van vrouwen en het verschaffen van zelfbeschikking aan vrouwen in alle contexten, door discriminerende wetgeving, op gender gebaseerd geweld en marginalisatie tegen te gaan. De EU zal haar inspanningen tot bevordering van economische, sociale en culturele rechten intensiveren; de EU zal zich harder inspannen voor universele en niet-discriminerende toegang tot basisvoorzieningen, met bijzondere nadruk op arme en kwetsbare groepen. De EU zal oproepen en bijdragen tot de toepassing van de Leidende Beginselen van de VN inzake bedrijven en mensenrechten.

De doodstraf en foltering zijn ernstige schendingen van de mensenrechten en van de menselijke waardigheid. Aangemoedigd door het feit dat de beweging voor wereldwijde afschaffing van de doodstraf aan kracht wint, zal de EU haar aloude campagne tegen de doodstraf blijven voortzetten. De EU zal zich krachtig blijven verzetten tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling.

Een eerlijke en onpartijdige rechtspraak is essentieel om de mensenrechten te vrijwaren. De EU zal zich harder inspannen voor het recht op een eerlijk proces en gelijkheid voor de wet. De EU zal de naleving van het internationaal humanitair recht blijven bevorderen; zij zal zich krachtig verzetten tegen straffeloosheid voor ernstige misdrijven die de internationale gemeenschap aangaan, met inbegrip van seksueel geweld bij gewapende conflicten, niet in de laatste plaats door haar gehechtheid aan het Internationaal Strafhof.

Moedige personen die in de hele wereld opkomen voor de mensenrechten, worden vaak geconfronteerd met onderdrukking en dwang; de EU zal haar politieke en financiële steun voor mensenrechtenverdedigers vergroten, en zal haar strijd tegen alle vormen van represaille opvoeren. Een sterke en onafhankelijke civiele samenleving is essentieel voor het functioneren van de democratie en de eerbiediging van de mensenrechten; een effectieve omgang met de civiele samenleving is de hoeksteen van een geslaagd mensenrechtenbeleid. De EU hecht veel waarde aan haar regelmatige dialoog met de civiele samenleving, zowel binnen als buiten de EU, en is uitermate verontrust over pogingen in sommige landen om de onafhankelijkheid van de civiele samenleving in te perken. Als belangrijke donor van de civiele samenleving zal de EU mensenrechtenverdedigers blijven steunen in het kader van het Europees instrument voor democratie en mensenrechten, en zal zij financieringsoperaties flexibeler en toegankelijker maken.

Samenwerking met bilaterale partners

De EU zal de mensenrechten centraal stellen in haar betrekkingen met alle derde landen, ook haar strategische partners. Stevig gevestigd op universele normen, zal het mensenrechtenbeleid van de EU zorgvuldig worden afgestemd op de situatie van elk land, niet in de laatste plaats door de ontwikkeling van landenspecifieke strategieën voor de mensenrechten. De EU zal altijd streven naar een constructieve omgang met derde landen; in het licht daarvan zal de EU haar mensenrechten-dialoog en -overleg met partnerlanden blijven verdiepen, en zal zij ervoor trachten te zorgen dat deze dialogen vruchten afwerpen. De EU zal mensenrechtenkwesties met veel nadruk ter sprake brengen op alle geschikte niveaus van de bilaterale politieke dialoog, ook op het hoogste niveau. Daarnaast zal de EU samen met partnerlanden gebieden in kaart brengen waar de geografische financieringsinstrumenten van de EU kunnen worden gebruikt om projecten te ondersteunen die de mensenrechten versterken, met inbegrip van de ondersteuning van onderwijs en opleiding op het gebied van de mensenrechten. Wordt zij echter geconfronteerd met schendingen van de mensenrechten, dan zal de EU ten volle gebruik maken van alle instrumenten die haar ter beschikking staan, met inbegrip van sancties of veroordelingen. De EU zal zich harder inzetten om optimaal gebruik te maken van de mensenrechtenclausule in politieke kaderovereenkomsten met derde landen. In de landen van het Europees nabuurschapsbeleid heeft de EU zich krachtig gecommitteerd aan de ondersteuning van een alomvattende agenda voor politieke hervormingen onder plaatselijke leiding, waarbij democratie en mensenrechten centraal staan, onder meer via het "meer voor meer"-beleid. Mensenrechten blijven een centrale plaats innemen in het uitbreidingsbeleid van de EU.

Het werken via multilaterale instellingen

De EU blijft geïnteresseerd aan een krachtig multilateraal mensenrechtensysteem dat onpartijdig kan toezien op de toepassing van de normen op het gebied van de mensenrechten en dat alle staten ter verantwoording kan roepen. De EU zal pogingen om de universele toepassing van de mensenrechten in twijfel te trekken, krachtig het hoofd bieden, en zal mensenrechtenschendingen ter sprake blijven brengen in de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties, in de Mensenrechtenraad en in de Internationale Arbeidsorganisatie. De onafhankelijkheid en doeltreffendheid van het Bureau van de Hoge Commissaris van de Verenigde Naties voor de mensenrechten, en van de op de verdragen toezicht houdende organen en de speciale VN-procedures, is essentieel. De EU ondersteunt de leidende rol die de VN-Mensenrechtenraad vervult in dringende gevallen van mensenrechtenschendingen, en zal krachtig bijdragen tot de goede werking ervan; de EU is bereid daartoe met landen van alle regio's samen te werken. De EU roept alle leden van de Mensenrechtenraad op om de hoogste normen voor de mensenrechten na te leven en hun vóór de verkiezingen gedane beloften gestand te doen. Verheugd over de invoering van de algemene periodieke evaluatie (UPR) zullen de EU en haar lidstaten aanvaardde UPR-aanbevelingen, aanbevelingen van de op de verdragen toezicht houdende organen en van speciale VN-procedures ter sprake brengen in bilaterale contacten met alle derde landen; evenzo zijn de lidstaten vastbesloten om te zorgen voor de opvolging van die aanbevelingen binnen hun eigen grenzen. In volgende UPR-rondes zal de EU nagaan in hoever derde landen door hen aanvaardde UPR-aanbevelingen hebben opgevolgd, en zal zij deze landen met de opvolging van de aanbevelingen trachten te helpen.

De EU zal haar betrokkenheid bij het waardevolle werk van de Raad van Europa en de OVSE op het gebied van de mensenrechten voortzetten. Zij zal met regionale en andere organisaties, zoals de Afrikaanse Unie, de ASEAN, de SAARC, de Organisatie van Amerikaanse Staten, de Arabische Liga, de Islamitische Conferentie Organisatie en het Pacific Islands Forum samenwerken om de consolidatie van regionale mensenrechtenmechanismen aan te moedigen.

Samenwerking binnen de EU

Door zijn democratisch mandaat beschikt het Europees Parlement over gezag en expertise op het gebied van de mensenrechten. Het Parlement vervult reeds een leidende rol bij de bevordering van de mensenrechten, met name via zijn resoluties. Met inachtneming van hun verschillende institutionele functies is het van belang dat het Europees Parlement, de Raad, de lidstaten, de Europese Commissie en de EDEO zich ertoe verbinden steeds nauwer samen te werken om hun gemeenschappelijk doel, te weten een betere eerbiediging van de mensenrechten, te bereiken.

EU-ACTIEPLAN INZAKE MENSENRECHTEN EN DEMOCRATIE

Dit actieplan wil uitvoering geven aan het strategisch kader van de EU voor mensenrechten en democratie en voorziet daarbij in voldoende flexibiliteit om in te kunnen spelen op nieuwe uitdagingen wanneer die zich voordoen. Het bouwt voort op het bestaande EU-beleid inzake mensenrechten en democratie in het externe optreden¹, met name EU-richtsnoeren, toolkits en andere overeengekomen posities en de verschillende financiële instrumenten, met name het Europees instrument voor democratie en mensenrechten.

De verantwoordelijkheid voor het uitvoeren van de acties berust bij de hoge vertegenwoordiger, die daarbij wordt geassisteerd door de EDEO, en bij de Commissie, de Raad en de lidstaten, binnen hun respectieve bevoegdheden zoals omschreven in het Verdrag betreffende de Europese Unie². De speciale EU-vertegenwoordiger voor de mensenrechten draagt in overeenstemming met zijn mandaat bij tot de uitvoering van het actieplan. Het actieplan beslaat de periode tot en met 31 december 2014.

¹ Onverminderd regelingen betreffende kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten in het kader van het uitbreidingsbeleid van de EU.

² Besluiten over specifieke stappen ter uitvoering van dit actieplan zullen in overeenstemming met de verdragen worden genomen. Het actieplan heeft geen gevolgen voor de bevoegdheidsverdeling tussen de EU en haar lidstaten en zal in overeenstemming met verklaring 13 bij de verdragen worden uitgelegd.

Resultaat	Actie	Tijd- schema	Verantwoorde- lijkheid
I. Mensenrechten en democratie in het hele EU-beleid			
1. Mensenrechten opnemen in elke effectbeoordeling	Mensenrechten opnemen in elke effectbeoordeling die wordt uitgevoerd voor wetgevings- en niet-wetgevingsvoorstellen, uitvoeringsmaatregelen en handelsovereenkomsten die significante effecten op economisch, sociaal en milieugebied hebben of toekomstig beleid bepalen	Gaande	Commissie
2. Werkelijk partnerschap met het maatschappelijk middenveld, ook plaatselijk	(a) Hoofden van de EU-delegaties, missiehoofden van de EU-lidstaten, hoofden van civiele missies en operationele commandanten werken nauw samen met mensenrechten-ngo's in de landen waar zij zijn gestationeerd	Gaande	EDEO Commissie Lidstaten
	(b) Doeltreffende steun bieden aan organisaties uit het maatschappelijk middenveld, mede via de faciliteit voor het maatschappelijk middenveld, het EIDHR en andere relevante programma's en instrumenten	Gaande	Commissie
	(c) Consolideren van overleg met het maatschappelijk middenveld, met name over beleidsinitiatieven en mensenrechtendialogen; in volledig partnerschap met het maatschappelijk middenveld samenwerken in het jaarlijkse EU-NGO-Forum	Gaande	EDEO Commissie
3. Regelmatige beoordeling van de uitvoering	De EU-prestaties bij het nastreven van de doelstellingen van haar mensenrechtenstrategie vermelden in het jaarverslag over mensenrechten en democratie in de wereld	Jaarlijks	EDEO

II. Het bevorderen van de universaliteit van de mensenrechten			
4. Universele naleving	(a) Intensiever bevorderen van ratificatie en effectieve uitvoering van cruciale internationale mensenrechtenverdragen, waaronder regionale mensenrechteninstrumenten	Gaande	EDEO Commissie Lidstaten
	(b) Derde landen aanmoedigen volledig samen te werken met speciale rapporteurs en onafhankelijke deskundigen van de VN op het gebied van de mensenrechten, onder andere door middel van permanente uitnodigingen en het ontvangen van dergelijke deskundigen	Gaande	EDEO Commissie Lidstaten
5. Een cultuur van mensenrechten en democratie in het externe optreden van de EU	(a) Onderricht in mensenrechten en democratie voor alle personeelsleden van EDEO, Commissie, EU-delegaties, GVDB-missies en -operaties	Gaande	EDEO Commissie
	(b) Voltooïing van een netwerk van contactpunten voor mensenrechten en democratie in EU-delegaties en GVDB-missies en -operaties	Eind 2013	EDEO Commissie
	(c) Meer EU-delegaties en ambassades van de lidstaten via plaatselijk gevormde mensenrechtenwerkgroepen laten werken aan mensenrechtenkwesies	Gaande	EDEO Lidstaten

III. Het nastreven van coherente beleidsdoelstellingen			
6. Effectieve steun voor democratie	(a) Aannemen van verslagen en actieplannen inzake democratie voor de eerste generatie van proeflanden genoemd in de Raadsconclusies van december 2010	Eind 2012	EDEO EU-delegaties
	(b) Op basis van de ervaringen met de eerste generatie, proeflanden van de tweede generatie aanwijzen onder handhaving van het geografische evenwicht tussen de verschillende regio's	Begin 2013	Raad EDEO Commissie
	(c) Ontwikkelen van gezamenlijke alomvattende democratie-ondersteuningsplannen en -programma's op basis van het resultaat van het proeflandeninitiatief, voor derde landen waar de EU actief de democratie ondersteunt.	Begin 2014	EDEO Commissie
	(d) Een systeem maken van de follow-up van EU-verkiezingswaarnemingsmissies en hun verslagen ter ondersteuning van de hele verkiezingscyclus en ervoor zorgen dat hun aanbevelingen en de rapporten van andere verkiezingswaarnemingsinstanties (bijv. OVSE/ODIHR) effectief worden uitgevoerd	Eind 2012	Raad EDEO Commissie Lidstaten

7. Een permanente instantie voor mensenrechten en democratie binnen de Raad van de EU	(a) Een Brusselse werkgroep mensenrechten instellen	Eind 2012	Raad EDEO
	(b) Verder ontwikkelen van lastenverdelingsregelingen voor een optimaal gebruik van de vermogens en de deskundigheid van de lidstaten wat betreft het uitvoeren van het EU-mensenrechtenbeleid	Begin 2013	Lidstaten
8. Het beleid samenhangender maken	(a) De Raadsgroepen inzake grondrechten (FREMP) en mensenrechten (COHOM) intensiever doen samenwerken met het oog op coherentie en consistentie tussen het externe en het interne mensenrechtenbeleid van de EU	Gaande	Raad
	(b) Organiseren van periodieke gedachtewisselingen tussen lidstaten over de beste methoden voor het uitvoeren van mensenrechtenverdragen	Jaarlijks	EDEO Lidstaten
	(c) Ervoor zorgen dat EU-beleidsdocumenten passende verwijzingen bevatten naar relevante mensenrechteninstrumenten van de VN en de Raad van Europa en naar het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie	Gaande	EDEO Commissie

9. Respect voor economische, sociale en culturele rechten	(a) Helpen vorm geven aan de agenda voor economische, sociale en culturele rechten, met een speciaal accent op de VN-Mensenrechtenraad en in nauwe samenwerking met de speciale VN-rapporteurs voor de afzonderlijke rechten	Medio 2013	Lidstaten, EDEO, Commissie
	(b) In dialogen met derde landen specifieke kwesties in verband met economische, sociale en culturele rechten aan de orde stellen	Gaande	EDEO Commissie
IV. Mensenrechten in alle onderdelen van het externe beleid van de EU			
10. Werken aan een op rechten gebaseerde benadering van ontwikkelingssamenwerking	(a) Ontwikkelen van een instrumentarium om te komen tot een op rechten gebaseerde benadering van ontwikkelingssamenwerking, met het doel mensenrechtenbeginselen te integreren in de operationele ontwikkelingsactiviteiten van de EU, wat betreft de regelingen in zowel het hoofdkwartier als op het terrein voor het synchroniseren van de activiteiten op het gebied van mensenrechten en ontwikkelingssamenwerking	2013	Commissie EDEO Lidstaten
	(b) De beoordeling van mensenrechten als overkoepelend element opnemen in de voorwaarden voor landensteun van de EU, met name voor begrotingssteun	2013	Commissie EDEO
	(c) Mensenrechtenkwesties integreren in de pleidooien van de EU voor de mondiale ontwikkelingsagenda en andere mondiale vraagstukken, met name wat betreft het proces na de millenniumdoelstellingen voor ontwikkeling	Gaande	Commissie EDEO Lidstaten

11. De handel doen bijdragen tot de mensenrechten	(a) Ontwikkelen van methoden om de mensenrechtensituatie in derde landen mee te wegen bij het initiëren of sluiten van handels- en/of investeringsovereenkomsten	2014	EDEO Commissie Raad
	(b) Versterken van mensenrechten- of politieke dialogen met partners waarmee vrijhandelsovereenkomsten zijn gesloten teneinde aan te zetten tot het beschermen en bevorderen van mensenrechten (inclusief elementaire arbeidsnormen), en toepassen van het versterkte SAP + toezichtmechanisme	Gaande	EDEO Commissie (voor SAP+begunstigde n)
	(c) Ervoor zorgen dat in het EU-investeringsbeleid rekening wordt gehouden met de beginselen en doelstellingen van het externe optreden van de EU, ook ten aanzien van mensenrechten	2013	EDEO Commissie Raad
	(d) Evalueren, met het oog op een betere uitvoering, van Verordening (EG) nr. 1236/2005 inzake de handel in goederen die kunnen worden gebruikt voor de doodstraf of foltering	2013	Commissie Raad
	(e) Ervoor zorgen dat in de lopende evaluatie van Gemeenschappelijk Standpunt 2008/944/GBVB van de Raad inzake wapenuitvoer rekening wordt gehouden met mensenrechten en het internationale humanitaire recht	2013	EDEO Lidstaten
	(f) Ernaar streven dat degelijke mensenrechtencriteria worden opgenomen in een verdrag inzake internationale wapenhandel	Gaande	Lidstaten EDEO Commissie

12. Mensenrechten verwerken in conflictpreventie en crisisbeheersing	(a) Mensenrechtenschendingen als indicator voor de vroegtijdige-waarschuwingsmatrix opnemen in het te ontwikkelen EU-systeem voor vroegtijdige waarschuwing	Gaande	EDEO
	(b) Mensenrechten, bescherming van het kind, gendergelijkheid - en IHR, waar van toepassing - stelselmatig opnemen in de mandaten van de EU-missies en -operaties en in hun benchmarks, planning en evaluatie	Eind 2014	Raad
	(c) De alomvattende EU-aanpak toepassen bij de uitvoering van resoluties 1325 en 1820 van de VN-Veiligheidsraad inzake vrouwen, vrede en veiligheid en met name vrouwen in gelijke mate betrekken bij alle inspanningen ter handhaving van vrede en veiligheid, ook bij de wederopbouw na een conflict	2013	EDEO SVEU's GVDB-missies Commissie
	(d) Een mechanisme ontwerpen voor verantwoordingsplicht in geval van mogelijke schendingen van de gedragscode door operatie- of missiepersoneel	Medio 2013	EDEO Raad Commissie

13. Mensenrechten integreren in terrorismebestrijding	(a) Operationele aansturing ontwikkelen opdat bij de planning en uitvoering van projecten waarbij derde landen worden geholpen bij terrorismebestrijding, rekening wordt gehouden met mensenrechten, en waar van toepassing IHR, met name wat betreft een deugdelijke procesvoering (presumptie van onschuld, eerlijk proces, rechten van de verdediging)	2014	EDEO CTC Commissie Lidstaten
	(b) Mensenrechten doen bespreken in alle vormen van overleg over terrorismebestrijding met derde landen	Gaande	EDEO CTC Commissie
14. Ervoor zorgen dat mensenrechten de externe dimensie van het werk in de ruimte van 'vrijheid, veiligheid en recht' schragen	(a) Een lijst van prioritaire landen en regio's voor toekomstige partnerschappen op het gebied van de bestrijding van mensenhandel opstellen	2012	Commissie EU-coördinator voor de bestrijding van mensenhandel EDEO
	(b) Ervoor zorgen dat diplomatiek en consulaire personeel passend is opgeleid en getraind om mogelijke gevallen van mensenhandel te ontdekken en te behandelen	Gaande	Lidstaten EDEO
	(c) Ervoor zorgen dat met mensenrechten, ook voor vrouwen, rekening wordt gehouden in subcomités die met derde landen vrijheid, veiligheid en recht bespreken	Gaande	Commissie EDEO

	(d) In overeenstemming met de mededeling betreffende de algehele aanpak van migratie en mobiliteit een gezamenlijk kader tussen de Commissie en de EDEO ontwikkelen voor het bespreken van staatloosheid en willekeurige detentie van migranten met derde landen	2014	Commissie EDEO
15. Mensenrechten bevorderen in de externe dimensie van werkgelegenheid en sociaal beleid	Bevorderen van de universele ratificatie en toepassing van de vier fundamentele arbeidsnormen van de ILO: verbod op kindarbeid, verbod op dwangarbeid, non-discriminatie en vrijheid van vereniging en collectieve onderhandelingen	Gaande	EDEO Lidstaten Commissie
V. Het uitvoeren van EU-prioriteiten inzake mensenrechten			
16. Afschaffing van de doodstraf	(a) Actief meelobbyen over AVVN-Resolutie 67 betreffende het moratorium op de doodstraf om steun onder de staten te werven en tegelijk het initiatief inhoudelijk verder uit te werken	Eind 2012	EDEO Lidstaten
	(b) Gerichte campagnes tegen de doodstraf en intensiever overleggen met landen die vasthouden aan de doodstraf	2013-2014	EDEO Lidstaten
	(c) EU-bijdrage aan het Wereldcongres tegen de doodstraf 2013	Juni 2013	EDEO Lidstaten

17. Uitbannen van foltering en andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing	(a) Actieve en permanente steun voor de strijd van de VN en de Raad van Europa tegen foltering, waaronder steun van de speciale VN-rapporteur voor foltering, het vrijwillig VN-fonds voor slachtoffers van foltering, de OHCHR, het UNCAT, het SPT en het CPT	Gaande	EDEO Lidstaten
	(b) Bevorderen van de ratificatie en de toepassing van het UNCAT en het OPCAT met nadruk op de rol van onafhankelijke en doeltreffende preventiemechanismen	Gaande	Lidstaten EDEO
	(c) Maatregelen ter voorkoming van foltering integreren in alle activiteiten in verband met vrijheid, veiligheid en recht, inclusief wetshandhaving	Gaande	Lidstaten Commissie
18. Doeltreffende steun voor mensenrechtenverdedigers	(a) Ontwikkelen en uitvoeren van een vrijwillig initiatief om het gemakkelijker te maken een tijdelijke wijkplaats te bieden aan mensenrechtenverdedigers die gevaar lopen	Medio - 2013	EDEO Lidstaten Commissie
	(b) Bevorderen dat mensenrechtenverdedigers beter toegang krijgen tot VN- en regionale mensenrechtenmechanismen, en aandacht voor de represailles tegen mensenrechtenverdedigers die een beroep doen op deze mechanismen	Gaande	EDEO Lidstaten Commissie
	(c) Contactgegevens publiceren van de contactpunten voor mensenrechten van alle EU-missies alsmede van de EU-verbindingsofficieren voor mensenrechtenverdedigers op de websites van de EDEO- en EU-delegaties	Eind 2012	EDEO Lidstaten Commissie

19. Bevorderen en beschermen van kinderrechten	(a) Gericht campagne voeren voor de rechten van het kind, met een bijzonder accent op geweld tegen kinderen	2013	EDEO Commissie
	(b) Intensiever uitvoeren van de herziene uitvoeringsstrategie van de EU-richtsnoeren over kinderen in gewapende conflicten, en met name het werk van de speciale vertegenwoordiger van de secretaris-generaal van de VN inzake kinderen in gewapende conflicten en van Unicef blijven steunen	Eind 2014	EDEO Commissie
	(c) Zorgen voor een EU-bijdrage aan de wereldconferentie tegen kinderarbeid	2013	EDEO Commissie
	(d) Bevorderen van het opstellen van actuele lijsten van gevaarlijk werk (C182, artikel 4)	Gaande	Commissie Lidstaten
20. Bescherming van de rechten van vrouwen, en bescherming tegen gendergerelateerd geweld	(a) Gericht campagnevoeren voor politieke en economische participatie van vrouwen, met een speciaal accent op landen in transitie	Eind 2013	EDEO
	(b) Steunen van relevante initiatieven tegen schadelijke traditionele praktijken, met name genitale verminking bij vrouwen	Eind 2014	EDEO Lidstaten
	(c) Bevorderen van tegengaan van uithuwelijking op jonge leeftijd of gedwongen huwelijken, met name van kinderen	Eind 2014	EDEO Lidstaten

	(d) Verwezenlijken van de negen specifieke doelstellingen van het EU-Actieplan voor gendergelijkheid en empowerment van vrouwen in het kader van ontwikkelingssamenwerking 2010-15	Gaande	Lidstaten Commissie EDEO
	(e) Steunen van initiatieven, waaronder die van het maatschappelijk middenveld, tegen gendergerelateerd geweld en vrouwenmoord	Gaande	EDEO Commissie Lidstaten
21. Naleving van het internationale humanitaire recht (IHR)	(a) De door de EU tijdens het 31e Internationale Congres van het Rode Kruis en de Rode Halve Maan gedane beloften blijven uitvoeren	Eind 2014	Lidstaten EDEO Commissie
	(b) Het internationaal humanitair recht - ter bevordering van de naleving ervan en ter vrijwaring van de toegang voor humanitaire hulp - blijven verspreiden onder alle strijdende partijen, waaronder gewapende niet-statale actoren	Gaande	EDEO Commissie
	(c) Systematischer gebruik van politieke dialoog en druk om derde landen aan te moedigen de belangrijkste instrumenten en plichten van het internationaal humanitair recht te ratificeren, respectievelijk na te komen	Gaande	EDEO Commissie
	(d) Bevorderen dat derde landen zich aansluiten bij het Montreux-document inzake particuliere militaire en veiligheidsondernemingen	Gaande	EDEO Lidstaten

22. LGBT genieten mensenrechten	(a) Ontwikkelen van openbare EU-richtsnoeren op basis van de LGBT-toolkit van de EU (LGBT: lesbian, gay, bisexual, transsexual)	Medio 2013	Raad
	(b) Ontwikkelen van een EU-strategie over hoe op het vlak van mensenrechten van LGBT kan worden samengewerkt met derde landen, mede binnen de VN en de Raad van Europa ; bevorderen van OVSE-afspraken op het gebied van mensenrechten van LGBT, mede door het organiseren van een publiek evenement in OVSE-kader	2013	Lidstaten EDEO
23. Vrijheid van godsdienst of overtuiging	(a) Ontwikkelen van openbare EU-richtsnoeren betreffende godsdienst of overtuiging die gebaseerd zijn op bestaande instrumenten en documenten, die wijzen op de kernbeginselen en die duidelijk omschreven prioriteiten en instrumenten voor het bevorderen van wereldwijde vrijheid van godsdienst en overtuiging bevatten	Eind 2012	Raad
	(b) In de VN EU-initiatieven inzake vrijheid van godsdienst en overtuiging presenteren, waaronder resoluties in de Algemene Vergadering en de Mensenrechtenraad	Gaande	EDEO Lidstaten
	(c) Bevorderen van initiatieven in de OVSE en de Raad van Europa en bijdragen tot een betere uitvoering van afspraken in verband met de vrijheid van godsdienst en overtuiging	Gaande	EDEO Lidstaten

24. Vrijheid van meningsuiting online en offline	(a) Ontwikkelen van nieuwe openbare richtsnoeren voor vrijheid van meningsuiting online en offline, inclusief ook de bescherming van bloggers en journalisten	Eind 2013	Raad
	(b) Ontwikkelen van maatregelen en instrumenten om het internet toegankelijker en opener te maken, en beter bestand tegen willekeurige censuur of grootschalige controle bij het gebruik van ict; belanghebbenden in staat stellen ict te gebruiken voor het bevorderen van mensenrechten, rekening houdend met de bescherming van de privésfeer en persoonsgegevens	2013	EDEO Commissie Lidstaten
	(c) Ervoor zorgen dat een duidelijk mensenrechtenperspectief en dito effectbeoordeling een rol spelen bij de ontwikkeling van beleidsmaatregelen en programma's in verband met cyberbeveiliging, de strijd tegen cybercriminaliteit, internetbeheer en andere EU-beleidsmaatregelen op dit gebied	Gaande	EDEO Commissie
	(d) Mensenrechtenschendingen rangschikken onder de redenen waarom niet op de lijst vermelde producten kunnen worden onderworpen aan exportbeperkingen door de lidstaten	2014	Raad Lidstaten Commissie
25. Toepassing van de VN-richtsnoeren betreffende zakendoen en mensenrechten	(a) Ervoor zorgen dat de Mededeling van de Commissie over de sociale verantwoordelijkheid van bedrijven wordt uitgevoerd, met name door het ontwikkelen en verspreiden van mensenrechtenleidraden voor drie bedrijfssectoren (ict; olie en gas; werkgelegenheid en wervingsbureaus), en voor het mkb/kleine en middelgrote ondernemingen	2013	Commissie

	(b) Publiceren van een verslag over EU-prioriteiten voor de doeltreffende toepassing van de VN-richtsnoeren	Eind 2012	Commissie
	(c) Ontwikkelen, voor de EU-lidstaten, van nationale plannen ter uitvoering van de VN-richtsnoeren	2013	Lidstaten
26. Rechtsbedeling	(a) Campagne op het vlak van rechtsbedeling, toegespitst op het recht op een eerlijk proces	2014	EDEO
	(b) Blijven zorgen voor toezicht op belangrijke processen waarbij mensenrechten een rol spelen, met name processen tegen mensenrechtenverdedigers	Gaande	EU-missiehoofden EU-delegaties
27. Reageren op schendingen: zorgen voor verantwoordingsplicht	(a) Uitvoeren van het geactualiseerde besluit inzake het Internationaal Strafhof (2011/168/GBVB), vastgesteld op 21 maart 2011, en het bijbehorende actieplan, onder meer door het bevorderen van ratificatie en toepassing van het Statuut van Rome	Gaande	Lidstaten EDEO Commissie
	(b) Gezien de primaire plicht van staten om ernstige internationale misdrijven te onderzoeken: bevorderen en bijdragen tot versterking van het vermogen van nationale rechtsstelsels om deze misdrijven te onderzoeken en te vervolgen	Gaande	EDEO Lidstaten

	(c) Ontwikkelen van beleid inzake overgangsjustitie teneinde samenlevingen te helpen om te gaan met misstanden uit het verleden en straffeloosheid te bestrijden (waarheid- en verzoeningscommissies, compensaties, strafrechtspleging, band met Internationaal Strafhof), waarbij dat beleid de mogelijkheid moet bieden van aangepaste oplossingen voor specifieke situaties	2014	EDEO Commissie Lidstaten
28. Bevorderen van respect voor de rechten van leden van minderheden	Beoordelen van beste praktijken en ervoor zorgen dat bestaande EU-instrumenten worden gebruikt ter ondersteuning van inspanningen ter bescherming en bevordering van de rechten van leden van minderheden, met name in dialogen met derde landen	2014	EDEO Commissie Lidstaten
29. Versterkt beleid inzake inheemse vraagstukken	Evalueren en verder ontwikkelen van EU-beleid in verband met de VN-verklaring inzake de rechten van inheemse volken, met het oog op de wereldconferentie betreffende inheemse volken in 2014	2013-2014	EDEO Commissie Lidstaten
30. Gehandicapten genieten mensenrechten	(a) Bevorderen van de rechten van personen met een handicap, onder meer in ontwikkelingsprogramma's, in het kader van de Europese strategie ten behoeve van personen met een handicap 2010-2020 en bij de uitvoering van het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap	Gaande	Commissie EDEO
	(b) Aanpassen van de richtsnoerennota van de Commissie inzake handicaps en ontwikkeling aan het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap	2012	Commissie

VI. Samenwerking met bilaterale partners			
31. Met aangepaste benaderingen ter plaatse resultaat boeken	(a) In derde landen plaatselijke mensenrechtenstrategieën blijven ontwikkelen en de eerste ronde voltooien Geleerde lessen beoordelen, ook wat de geografische werkingssfeer betreft, en beste praktijken vaststellen als basis voor de tweede ronde	2012-2013	EDEO Commissie Lidstaten
	(b) Ervoor zorgen dat met de landenstrategieën voor mensenrechten rekening wordt gehouden in de mensenrechten- en politieke dialogen op alle niveaus, in de beleidsvorming en bij het programmeren en uitvoeren van financiële bijstand met derde landen, onder andere in de landenstrategiedocumenten	Gaande	EDEO Commissie Lidstaten
	(c) Ervoor zorgen dat de landenstrategieën voor mensenrechten doeltreffend in het beleid worden geïntegreerd door de EDEO, de Commissie en de lidstaten	Gaande	EDEO Commissie Lidstaten
	(d) Zorgen voor een alomvattende follow-up van de landenstrategieën voor mensenrechten door middel van jaarlijkse voortgangverslagen en evaluaties	Jaarlijks	EU Delegations, EU HoMs
	(e) Systematische follow-up van de ENB-voortgangsverslagen, onder meer wat betreft mensenrechten en democratie, zodat het "meer voor meer"-beginsel in de hele ENB-regio consequent wordt toegepast	Gaande	EDEO Commissie

32. Resultaat boeken door dialoog	(a) Prioriteiten, doelstellingen en voortgangsindicatoren vaststellen voor EU-dialogen en -overleg over mensenrechten, om die gemakkelijker te kunnen evalueren	2014	EDEO Commissie
	(b) Evaluatie van beste praktijken bij de toepassing van de artikelen 8 en 96 van de Overeenkomst van Cotonou, mede met het oog op een gegarandeerde follow-up	2013	EDEO Commissie
	(c) Volledig gebruik maken van de aanbevelingen van het periodiek evaluatiemechanisme, de organen voor controle op de verdragen en speciale procedures in de omgang met derde landen	Gaande	EDEO Commissie Lidstaten
33. Doeltreffend gebruik en interactie van EU-instrumenten voor extern beleid	(a) Verder ontwikkelen van werkmethode voor het beste samenspel van dialoog, gerichte steun, stimulansen en beperkende maatregelen	2013	EDEO Lidstaten Commissie
	(b) Ontwikkelen van criteria voor het toepassen van de mensenrechtenclausule	2014	EDEO Lidstaten Commissie
VII. Het werken via multilaterale instellingen			
34. Bevorderen van doeltreffend multilateralisme	Ontwikkelen en overeenkomen van een jaarlijkse methode voor het bepalen van prioriteiten in de VN - en, waar van toepassing, de ILO - in alle met mensenrechten verband houdende vergaderingen in Genève en New York, in overeenstemming met de in de VN voor het eigen optreden bepaalde prioriteiten op de middellange termijn	Jaarlijks	EDEO Lidstaten

35. Doeltreffende lastenverdeling in het kader van de VN	Versterken van het bestaande systeem voor lastenverdeling om optimaal gebruik te maken van de capaciteit en deskundigheid van de lidstaten en om de eigen inbreng en verantwoordelijkheid van alle EU-partners bij het formuleren en uitvoeren van het EU-mensenrechtenbeleid te versterken	2013	Lidstaten EDEO
36. Sterkere regionale mechanismen voor mensenrechten	Blijven samenwerken met de Raad van Europa en de OVSE, intensiveren van de dialoog met andere regionale organisaties en steunen van en contact onderhouden met opkomende regionale organisaties en mechanismen voor het bevorderen van universele mensenrechtennormen	Gaande	EDEO Lidstaten